

to samo za tega voljo, ker se je zanemarilo ob pravem času nevarnost z manjšimi stroški odpraviti. Zdaj pa nastane vprašanje, kdo je dolžan tukaj pomoči. Sami si nemoremo, tedaj pride na vrsto dežela in država. Ljubi moji, v deželno blagajnico plača letošnje leto samo ljutomerski okraj 11735 gld. 24 kr., vzemimo ta iznesek čez 10 let, ker smo poprej tudi davek plačevali, pride vkupaj 11,7350 gl., tukaj še gornjoradgonski okraj nije prišteti. Kaj pa dobimo za to, skoraj nič. Vrženecem so se res že nekatere tisuče za reguliranje Mure iz deželne blagajnice izplačale, pa kaj je to proti iznesku, ki ga leto za leto v deželno blagajnico plačujemo. In zato, da je deželni odbor že nekatere tisuče Verženecem izplačal, menijo nekteri, da naj bi prav zadovoljni bili, da bi nam teh drobtin deželni odbor ne okratil. Jaz pa menim, da imamo sveto pravico tirjati, da se naši s krvavi žulji prideleni denarji tudi na našo korist in hasen obrnejo. Ker pa se nihče ne gane, da bi nam tukaj na pomoč prišel, zato povzdignimo mi svoj glas in tirjajmo vsi skupaj, kar nam gre.

Tudi resolucija, da se naj Mura od Radgone do ogerške meje na deželne stroške regulira, je bila soglasno sprejeta. (Konec pr.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca avgusta.

V hiši in dvoru. Žitno seme se mora priskrbeti, novo izmlačeno zrnje se mora večkrat premetati, lan in predivo sušiti, kokošina jajca se za zimo naj nabirajo in prično hranijo.

V hlevih. Jagujeta se morajo striči. Živina se po otavni kositvi naj goni na pašo.

Na vrtu za zelenje. Seme zrelih zelišč se naj nabira; čebula se naj spravi, špinača, zimski kel, zimski in poletni čebul se naj seje za pomladsko rabo; zelar, kel in repa se mora okopati, jagode se presajajo; metulji kapusniki se naj lovijo.

V sadovnjakih. Rani sad se naj nabira, pri mokrem vremenu se naj okoliira na speče oko; okoliranje v tem mesecu je posebno koristno pri vseh sadovnih drevesih. Košice za koščični sad se morajo taki posejati, ko se naberejo.

V vinogradih. Tretja kop, drugo vezanje, trte vodnike se naj otrgavajo, proti koncu meseca se vrhi trt lahko odtrgajo.

V hmeljnikih. Proti zadnjemu t. m. se začne hmelj pobirati in sušiti.

Na polju in senokošah. Žetva se nadaljuje, delja za seme se mora domu spraviti; lan in konoplje se naj popipljejo, mak se naj pobira. Za zimske setve se oranje začne, zimska ogršica, repa, strnišnica in druge trave za klajo se ta mesec morajo sejati; strnišča se morajo ali sprasiti ali se mora v nje posejati graborica, s katero se gnoji, ali repa strnišnica. Otava se koši; voda se naj napeljava na senokoše. Ta mesec je tudi koristno nove senokoše posejati, če je vreme deževno, če se kesnej posejejo, lahko zmrzne nova setva.

Pri ulujaku. Slabi panji se ali naj celo pokončajo, ali izženejo, ali pa k drugim pridenejo. Troti se začnejo pokončavati.

Pri ribnikih. Mladi krapci se naj v ribnike spustijo, v ribnike se ne smejo spuščati niti gosi niti race.

V logu. Celi log se mora na tanko pregledati in drevesa za sekanje zaznamovati. Proti koncu tega meseca se tudi lahko nabira brezovo seme. Ostro se mora paziti na ogenj, ker spodnje veje se že začnejo sušiti in se zato lahko vžgejo.

Lov. Začnejo se strljati mladi zajci, prepelice in jerebice.

Umni sadjorejec.

Drevju škodljive živali.

Najnevarnejše in sadnemu drevju zelo škodljive živali so:

Zajci.

Posebno v hudi zimi, in kadar je veliko snega, zajci mladike in gladko kožo po debli mladih dreves objedo;

včas pa tudi že bolj odraščeni drevesi debelino skorjo ogledajo. Jablančke in mlade češnje najbolj ljubijo in jih tako objedo, da se celo posušijo, ker zajca slina, pa tudi kozja, je strup drevju. Da se temu v okom pride; eni mlada drevesa v jeseni s trnjem ogradijo; drugi debela v slamo zavijejo, toda ne predebela, da drevo zraka ima, in slama moče ne pridrževa; najboljša pa je taka drevesa, in sploh drevje zavolj mrčesov večkrat, zlasti v jeseni z apnom pobeliti; ali pa z masljo, posebno pasjo, jih pomazati.

Če je zajec katero drevo ogrizel, se mu najbrž rana do živega izreže in z drevesnim mazilom zamaže; da s časoma zaceli. Ni dobro okoli dreves deteljnega semena sejati, ki koreninam živeča jemlje, pa tudi zajce vabi, kateri deteljo jako ljubijo.

Miši.

Ta žival ne le vsejane peške ali sajene orehe rada pojé, temuč tudi že odraščeni drevesom korenine zgrize, da ne morejo več rasti.

Past, s fosforom ali z bunkicami od vžigalnice (šibic) ostrupena meča od kruha, ali ostrupeni sir po luknjah nastavljen, miši umori; tudi bezgovec, brinjeve veje, trnje, nekteri svetljejo, da pomagajo.

Hrošči.

Kebri, katerih je brez števila mnogo plemen, so drevju jako škodljivi, ker mlado listje objedo in cvetje uničijo. — Največo škodo naredijo brošči, ki vsako tretje leto iz zemlje pridejo. Prej so bili v zemlji beli črvi, debeli, pale dolgi, ki so ne le žitom in zeliščem, ampak tudi mladim drevesom korenine spodjedali, da so se morale posušiti; po travnikih ali senošetih je večkrat velikih leh viditi, kjer trava ne raste; zakaj ti požrešni črvi so travine koreninice spodjedli, da je vsa tratinica osuhnila; po takih krajih se potem vrane zbiraajo, ki črve iščejo in jih zobjejo. Skrbno je tedaj treba brošče zjutraj zgodaj z drevja tresti in v posodo pobirati, jih popariti in za dober gnoj obrniti, ki tudi drevesom, če je strohnen, dobro tekne; ali pa se iz njih kolomaz žge na tak način, kakor si vedo naši ljudje smolo pripraviti ali narediti. — Hrošči najbolj bruške, češnje, orehe, pa tudi kavernike ali grozdje objedo. Tako objedeno drevo nima tisto in prihodnje leto sadja, če se celo ne posuši. V Ljubljani in Celovcu — menda tudi na Štajarskem bode se sklenilo — plačujejo tiste, ki gotovo mero hroščev naberejo. Največa hvala in čast pa je, če vse občine in vsak posestnik marljivo pokončuje ne le brošče, tudi požrešne gosence uničuje „brez plačila“, saj vsak le sebi pomaga.

Dolgorivček.

So pa tudi še drugi, majbni, svitli nekoliko od zadaj voglati kebrčki z dolgim nosom, dolgorivčki, ki mladike pregrizujejo, da se posušijo in odpadejo. Kadar svojo zalego naredijo, kjer majhne jajčke znesejo in perje ali listje zasušijo, potem mladiko ali list čisto odgriznejo, da na tla pade; kar se obilno v spomladi meseca aprila in še več meseca maja na mladih jablanah, posebno pa na bruskah in trti vidi in najde. Na trti večkrat ne le perje, ampak tudi kavernike ali grozdice z mladikami vred uničijo. Iz te zalege pride kmalo črvič, ki od listja ali mladike živi, dokler iz nje v zemljo ne zleze, iz ktere drugo leto leteč kebrček na dan pride. On je malo večji, rumeno-zlate, svitile barve, ona pa nekoliko manjša in bolj zelene, svitile barve, ki nima tako dolgega nosa ali rivčeka, zato se zovejo dolgorivčki. Tudi te kebre je treba loviti in pomoriti. Na listu rad sedi, hitro pa se na tla vrže in skrije med travo ali v zemlji, če le količak list ganeš; vjemi ga tedaj hitro s prstmi, ko ga zagledaš, ga zdruzi in končaj; tudi vejice, mladike in zasukano listje poberi, na katerih je zalega in jih sožgi; jih preč metati, nič ne pomaga; jajčica zdruzi ali zalego sožgati je treba. Tako ravna tudi po vinogradu, kder še veliko več kvara narejajo, kar ti je znano.

Dopis.

Iz Makol. Pred kratkim sem bil neko nedeljo v gostilnici g. Tamburja in sem tamo čul neke prav važne stvari, katere mislim, da so priobčenja vredne. Pogovarjali so se tamo cerkveni oskrbniki med seboj o nekkih cerkvenih

zadevah. J. Ž—n je namreč rekel svojemu tovaršu Ž—cu: Kaj bomo začeli, ker naša cerkev ima pri mnogih dohodkih še zmirom dolge, kar jaz in g. Ž—t lahko dokaževa. Zdaj smo n. pr. dozdali novo kapelo, ktera velja kakor račun kaže, samo 82 gld., po dobrovoljnih prineskih pa smo dobili 109 gld. v ta namen, in vendar zdaj račun kaže, da smo še 9 gld. za zidanje kapele dolžni. G— pa še na to reče, da je dolga mnogo več. — Morebiti bi se ta račun razjasniti dal po besedah g. P—ja, ki je rekel: „Jaz pa vidim, da sv. Ana tebe Ž—n prav rada ima, ker ti je hlače in lajbič iz črnega santigloja spravila!“ Ali ne bi dobro bilo, če bi se ta prav zanimiv račun še enkrat dobro pregledal?

Pravicoljub.

Vincar.

(Spisal Fr. Jančar.)

Vincarji! ta sestavek vas ne sme vgriznoti ali razžaliti tim manj pa meni sovraštvo vaše nakopati, ki bi vas brez ozira posameznih le rad zdramil in na boljše, častitljivejšo pot povzdignol, kar se bote sami lahko prepričali, ako sebe premišljujete in ta sestavek pazljivo čitate. Ta sestavek ne zadene zgolj vas, marveč vsakega posestnika, ki iz dneva v dan živi, in le je in pije, ter se dobro ima, dokler gre — potem jo pa mora mahnoti s trebuchom za kruhom, ali celo torbo si obesiti in beračaje od hiše do hiše ljudi nadlegovati, ko je v veselih dnevih sebi enake ljudi pomnožil in jih v isti revni stan spravil, ki se je njemu toliko dopadel. Kakošno drevo, takšno sad.

Marsikteri posestnik vinograda si je vendar že nekaj skusil z vincarji. Vsa spričala in priporočila posestnikov o svojih vincarjih so jako na slabih nogah; zakaj pridni in pošteni vincar se le z vso silo preseli, to je: kader se družina preveč pomnoži in ni prostora več za toliko ljudi v hiši — vincarji, ali kader si v obče misli stan zboljšati — a z malopridnim pa ni nikomur pomagano, in vendar tudi ta se spričuje s dobrim spričalom. Vincar biti mora, ker brez take nadloge mnogi vinograški posestniki še obstati nebi mogli, in jih toraj imeti morajo zavoljo obdelovanja vinograda, bodi si kakorkoli — pa tudi zavoljo varstva in čuvanja robe, ktero ima v vinograški hiši posestnik.

Mislmo si o vincarju sledeče: Nek človek, tu posestnik vinograda, gre po poti in naleti na človeka, ki se mu več ali manj dozdeva sposoben za obdelovanje vinograda in čuvarstvo svoje hiše — ker na čelu se ne čitajo njegove zmožnosti in čednosti — ga ustavi in nagovori: Prijatelj! Jaz imam v dobrem stanu hišo za stanovanje ene družine večje ali manjše, pivnico in shrambo za razno tvojo robo, gumno parno, hleve svinjske, v katerih si zamoreš tri, četiri in še več svinj rediti, tudi za govedo je hlev, v katerem moreš najmanj dve kravi imeti. Zato ti prepustim oral njive, — nekteri še več, en oral travnika, vso košenino po obširnem sadunosniku in travo po vinogradu, en oral gozda ali še več za grabljanje listja za steljo, ali pa ti steljo kupim, če je sam nimam, tudi vejevja iz gozda ti dajam, samo pazi na gozd. Imaš primerni vrt za kuhinsko potrebo in rabo. Dalje dobiš vse tropine vinske in drugega sadja, kadar se jabelnik ali bruskevce dela. Prvi sad je ves tvoj, dokler se tebi, si ga zamoreš v bask obračati, ko bo pa popolnoma dozorel, ga dam otresti in ti vselej ktero drevo s sadjem polno prepustim; le sam nesmeš nikdar ktero drevo oberati, temuč le to porabljati, kar samo iz drevesa pade. (Tega se noben vincar ne drži, in če on sadja ne pobere, pa njegovi otroci večkrat še zeleni sad pojedó.) Zato pa mi oberaj gosenične zaloge in sploh brani sadje in drevje, ter ga okopaj in pomaži v jeseni. (Kar spet ne stori, ako ni dnina, le sadje vidi na drevesu, drugega pa nič.) O prvi kopi dobiš primerno vina ali jabelčnice, tri, pet in še več veder, kar se po številu kopačev zračuni. Sploh dobiš pi-jače o večih svetkih, o kakem posebnem delu ali kaderkoli tam pridem, ti je pinta vina zagotovljena. Vse poškodovanje in popraviljanje na hiši in v izbi, postavim: polomljena peč itd., na skednju, hlevih, dacije za njive, travnike itd. sam plačujem. Karkoli mi boš po vinogradu ali drugih zemljiščih, ki niso v tvojo rabo prepuščena, delal, služiš za kratki dan po 20 kr. skozi vse leto; o kositvi pa dobiš 50 kr. kot kosce in vina; tako tudi ženjice plačam po 30 kr., dam piti in kruha, ako cel dan žanjejo. Rez, drugo kop in vezatvo mi za 6 gld. en oral vinograda opraviš (moja vincarja še več);

slamo za vez sam preskrbim. Gnoja dobiš vsako leto šest voz, in ako ga mnogo narediš, še več. (Vzame si ga pa, kolikor ga potrebuje ali v dvorišču leži) Vsa slama na mojih njivah pridelana mora pri vincarju ostati v porabo tvoje živine, ker je s pomočjo mojega gnoja zrastle, ki je tudi le krmo iz vinograda si o preselitvi smuč seboj vzeti: To je vincar! Pod takimi splošnimi pogodbami vincarji živijo posebno gospodskih vinograških posestnikov z malimi izjemki ali razločki v radgonski okolici.

Pitam toraj: Kdo pameten nebi z vsemi četirimi segal in lovil tako zagotovljeno življenje? Kdo bi se še obotavljal in premišljeval toliko dobrot brez vse skrbi prevzeti. — Kdo si ne bi v največjo srečo štel sebe, ženo, otroke, živino s ktero se da tudi precej zdatnega zboljšati in se opomoči, v taki vincariji stanovati in živeti, kder ni drugih stroškov kakor lastnim potrebam zadostovati, oblačila, usnja, soli in drv poskrbeti.

In vendar kako narobe je svet, ki ne pomisli, kader dobrote drži — še le takrat taruja, ko se jih je iz gole trme in prevzetnosti znebil. Toda namesto premišljevanja in se zboljšati, se zateleba v druge spake, in njegov stan je slabši od prejšnjega. In kaj je temu vzrok. Visoka glava, prevzetija, ktera mu ne dopusti se česa učiti, ker on kot vincar vse najbolje umi — ali kakor so moja pokojna mati radi pravili: dobrot se je preobjedel, kakor hudič rogoza; s tem pa ravno posestniku največ kvara nareja, ker mora vselej tako biti kakor vincar hoče, a ne tako kakor vlastnik želi. Zato so zlata vredni tisti vincarji, ki pravijo: Zaukazano delo se lahko opravi. V tem oziru je le preresničen pregovor: izmed sto vincarji jih je 99 kujonov! ki se le na videz dobrikaajo, in kadar vlastnik pete odmakne, so miši proste, na kar se vincar naj bolj veseli. Zato mu je tudi najljubše, ako lastnika skozi vse leto ne vidi; o času plačila ga že sam rad obiskuje z rovožem, magari če je tako daleč. Po takem ostane vincar sam gospod, pa tudi kar je rahljega, njegovo: vse bi rad imel. Vincar brez dnine ne ene stopinje dobrovoljno ne stori, tim manj pa pri hiši kako malenkost popravi.

(Konec pr.)

Politični ogled.

Avstrijska notrajna politika se je začela prav gibati in zato že danas moremo poročati neka prav važna uradna oznanila. 31. julija je prinesel uradni časnik „Wien. Zeit.“ prvo in najvažnejše cesarjevo pismo, vsled kterega je deželni zbor česki tudi razpuščen in da se mora taki delati za nove volitve, ki se naj taki razpišejo. Njih Veličanstvo pravi v svojem patentu tako-le: „Resni sedajni evropski položaj in osodepolna vojska, ki se je blizo naših mej razuzdala, nalagajo nam kot vladarju dolžnost, da okolo sebe zberemo vsa zastopništva Naši skrihi izročene države.“ Po drugem cesarskem pismu so sklicani vsi deželni zbori razen českega in tržaškega na 20. avgusta, česki pa se bode sošel 27. avgusta, tržaški pa 2. septembra. Ker bode že 5. septembra sklican državni zbor, bode delavnost deželnih zborov celo kratka.

Resni položaj je tedaj bil glavni vzrok, zastran kterega je vlada priporočala cesarju te naredbe, posebno pa razpust deželnega zbora českega. Ali pa bodo Čehi tudi zastran teh resnih časov sami odstopili od vseh uspehov svoje opozicije? Naša vlada je tudi prepovedala javno nabiranje doneskov za prihodnje ranjence v vezdajni vojski, ako bi bili ti doneski demonstrativno namenjeni eni izmed vojskajočih se strank, ker se to nikakor ne zлага z izrečeno našo nevtralnostjo. V vseh oddelkih vojnega ministerstva se že više osem dni delajo vse potrebne priprave za slučaj vojske. Za zdaj se namerjavajo trije armadni oddelki postaviti na noge; zapoveljstva bi dobili generali Hartung, Marojčić in John. Pri nadvojvodu Albrechtu je veliko vojaško posvetovanje. V Gradec je prišlo povelje vojaškemu vozarstvu da mora vse svoje odpustnike sklicati in oborožiti.

Dalje je prinesel uradni časnik „Wien. Zeit.“ to važno vest: Papež je sklical dogmo o svoji nezmotljivosti. — Vsled tega so se dotična ministerstva (cislajtanska) temeljito posvetovala in dognala, da ne more dalje veljaven biti konkordat, t. j. da se ima ob moč deti s cesarskim patentom 5. nov. 1855 razglašena, s sv. očetom papežem IX. 18. avgusta 1855 sklenjena pogodba. Vsled tega je cesar naložil